

หลักประกันภัยในอิสลาม

มะรอนิง สาแลมิง*

บทคัดย่อ

การสร้างหลักประกันร่วมกันในชีวิตความเป็นอยู่ ระหว่างมุสลิมในยามปกติ และในยามประสบความสูญเสีย หรือประสบเหตุการณ์ต่างๆในเชิงสงเคราะห์ เอื้ออาทร และช่วยเหลือระหว่างกันถือเป็นอัตลักษณ์หนึ่งในสังคมอิสลาม ดังจะเห็นได้ในหลักการทั่วไปของคำสอนอิสลาม การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในสังคมสมัยท่านรอซูล ~~ﷺ~~ ในสมัยปัจจุบันการสร้างหลักประกันร่วมกันได้มีการพัฒนารูปแบบ การจัดการ และการปฏิบัติที่สลับซับซ้อนมากขึ้น มีการดำเนินการเป็นธุรกิจ เปิดบริษัทและมุ่งหวังกำไรในนามบริษัทประกัน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทั่วไปที่เห็นได้ในทุกสังคม ด้วยความสำคัญข้างต้นจำเป็นที่มุสลิมต้องรับรู้ว่าการทำการประกันประเภทต่างๆกับบริษัทดังกล่าวถูกต้อง ชอบธรรมตามกฎหมายอิสลามหรือไม่ ? ผู้เขียนได้ข้อสรุปจากการศึกษาและการรวบรวมหลักฐานที่มาจากอัลกุรอาน หะดีษ และทัศนะต่างๆของบรรดาอุละมาอ์เกี่ยวกับการประกันเชิงสังคมสงเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า การประกันเชิงสังคมสงเคราะห์เป็นที่ยอมรับ

Abstract

To assure the mutual cooperation among Muslims in daily lives both in normal and abnormal situations is one of the uniqueness of Muslim society. Mutual helping is obvious in the Islamic principles since the time of our Prophet. Currently, the insurance model has been developed and become very complicated. Consequently, that insurance has developed into companies which are both non-profit and profit oriented. These companies are predominant in our society. Due to above scenario Muslims need to know whether the above insurances are permissible or not. The author had studied evidences from Holy Quran, Hadith and scholar's opinions on the non-profit insurance. The study indicated that the non-profit insurance is permissible.

บทนำ

การประกันทุกประเภทในปัจจุบันเป็นสิ่งที่ทุกสังคมให้ความสำคัญ มีการออกกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้อง และครอบคลุมประชากรทุกหมู่เหล่า และทุกศาสนา อิสลามเป็นศาสนาที่มีผู้นับถืออยู่ทั่วโลกและในประเทศไทย การพัฒนาด้านต่างๆของประเทศไทยที่มุ่งหวังให้ประชากรในประเทศได้มีการอยู่ดีกินดี มีสวัสดิการ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทำให้มีการออกกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการประกันในประเภทต่างๆ ซึ่งครอบคลุมมุสลิมที่เป็นประชากรของประเทศด้วย และด้วยเหตุที่มุสลิมมีกฎหมายอิสลามซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่มุสลิมต้องมอบตนปฏิบัติตามกำกับอยู่

* Ph.D. (Principles of Jurisprudence) อาจารย์ประจำ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

จึงจำเป็นต้องมีคำตอบว่าการประกันประเภทต่างๆในประเทศไทยจะสอดคล้องกับข้อกำหนดในกฎหมายอิสลามหรือยินยอมให้มุสลิมมีการทำประกันหรือไม่?

เอกสารศึกษาชิ้นนี้มีความมุ่งหวังที่จะทำความเข้าใจถึงที่มาและความเป็นมาของการประกันในอิสลามที่ไม่ลงลึกในรายละเอียดที่เป็นรูปแบบ (Model) หรือวิธีปฏิบัติ แต่จะพูดถึงหลักการในภาพกว้างๆ ตัวอย่างและประเภทการประกันที่อิสลามให้การยอมรับ นั่นคือ การประกันภัยเชิงสังเคราะห์ เพื่อเป็นคำตอบส่วนหนึ่งให้กับสังคมมุสลิมในประเทศไทย

การประกันภัยเชิงสังเคราะห์ในอิสลาม

สิ่งแรกที่สำคัญมากในการพูดถึงการประกันภัยคือการทำความเข้าใจว่าประกันภัยคืออะไร เพราะถ้าหากอาศัยความหมายตามตัวอักษรแล้วอาจจะเข้าใจเป็นอื่นและไขว่ไขวได้ ด้วยเหตุที่ว่าประกันไม่ให้เกิดภัยได้นั้นอยู่นอกเหนือความสามารถของมนุษย์ มนุษย์ไม่สามารถกระทำได้ สิ่งเหล่านี้เป็นอำนาจของอัลลอฮ์ และอัลลอฮ์เท่านั้นที่สามารถให้ประกันได้

ความหมายการประกันภัยเชิงสังเคราะห์

ความหมายประกันเชิงภาษา

-รับรองว่าจะรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น

-รับรองว่าจะมีหรือไม่มีเหตุการณ์นั้นๆ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525: 492)

ความหมายการประกันภัยเชิงสังเคราะห์ (التأمين التعاوني)

คือ การร่วมมือช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ บรรเทาความยากลำบากของสมาชิกยามเผชิญภัย ประสบความสูญเสีย หรือประสบเหตุการณ์ต่างๆตามข้อตกลงในสัญญาระหว่างสมาชิกด้วยทรัพย์สินร่วมกันโดยสมัครใจ

ท่าน ดร.มุหัมมัด บัลตาญี (Dr. Muhammad Baltaji) ได้ให้ข้อจำกัดความของการประกันภัยเชิงสังเคราะห์ว่า

“การปฏิบัติร่วมกันของกลุ่มต่างๆในหมู่มนุษย์ด้วยการบรรเทาในสิ่งที่เกิดขึ้นต่อสมาชิกที่เป็นอุบัติเหตุ ภัยพิบัติ และความสูญเสียต่างๆ โดยผ่านการช่วยเหลือที่มีรูปแบบการจัดการที่แน่นอน มีการจัดเก็บรวบรวมทรัพย์สินจากสมาชิกโดยผู้รับผิดชอบเฉพาะ และการช่วยเหลือนี้มีเป้าหมายเชิงเอื้ออาทร บรรเทาทุกข์แก่สมาชิกที่ประสบเหตุด้วยการร่วมมือของสมาชิกในกลุ่มในเรื่องดังกล่าว” (Dr. Muhammad Baltaji : H 1421 : 186).

หลักคำสอนของอิสลามกับการประกันภัยเชิงสังเคราะห์

1-หลักการทั่วไปของอิสลามกับการประกันภัยเชิงสังเคราะห์

เป็นที่ปรากฏอย่างชัดเจนในคำสอน และหลักการปฏิบัติทางสังคมในอิสลาม ที่มีอยู่ในอัลกุรอาน และในสุนนะฮ์เกี่ยวกับการกำชับให้ประชาชาติมุสลิมสร้างสังคมที่มีเอกภาพ ดุจดั่งเรือนร่างเดียวกัน ช่วยเหลือเอื้ออาทรและเกื้อกูลระหว่างกันในหนทางที่นำสู่การยำเกรงต่ออัลลอฮ์และในสิ่งที่ทำให้เกิดประโยชน์กับตัวเอง ครอบครัว เพื่อนบ้าน และสังคม ซึ่งอยู่ในกรอบความหมายการประกันภัยเชิงสังเคราะห์ (التأمين التعاوني) ที่กล่าวมาข้างต้น ดังที่อัลลอฮ์ตรัสในอัลกุรอานว่า

﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ﴾

ความว่า และพวกเจ้าจงช่วยเหลือกันในเรื่องที่เป็นคุณธรรม และความยำเกรง และจงอย่าช่วยกัน
ในสิ่งที่เป็นบาป และเป็นศัตรูกัน

(อัล - มาอิเตฮฺ 5 : 2)

ท่านรอซูล ﷺ กล่าวว่า

"الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا"

ความว่า "มุอฺมินกับมุอฺมิน (ผู้ศรัทธากับผู้ศรัทธา) เสริมोनสิ่งก่อสร้าง ที่ยึดติดทุกส่วนระหว่างกัน
(อย่างเหนียวแน่น)"

(บันทึกโดยอัล-อัล-บุคอรี : หะดีษเลขที่ : 6027 และมุสลิม : หะดีษเลขที่ : 2585)

"مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادُّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَدَاعَىٰ لَهُ سَائِرُ
الْجَسَدِ بِالسَّهْرِ وَالْحُمَىٰ"

ความว่า "อุปมาเหล่าผู้ศรัทธาในความรักใคร่กัน ในความเมตตาต่อกัน และในความรู้จักเอื้อเฟื้อ
ระหว่างกันนั้น อุปมาเรือนร่างเดียวกัน ซึ่งหากส่วนใดของร่างกายมีความเจ็บปวด ทุกส่วนของร่างกายจะ
ตอบรับความรู้สึก ด้วยความอดทนและด้วยอาการรุ่มร้อนคอยปกป้องรักษาการณ์"

(บันทึกโดยมุสลิม : หะดีษเลขที่ : 2586)

"مَنْ وَسَّعَ عَلَىٰ مَكْرُوبٍ كُرْبَةً فِي الدُّنْيَا وَسَّعَ اللَّهُ عَلَيْهِ كُرْبَةً فِي الْآخِرَةِ"

ความว่า "ผู้ใดก็ตามที่ปลดปล่อยให้กับผู้ที่ประสบเคราะห์กรรมจากภัยพิบัติหนึ่งในโลกนี้ อัลลอฮ์
จะทรงช่วยปลดปล่อยแก่เขาจากภัยพิบัติหนึ่งในโลกหน้า"

(บันทึกโดยอิมาม อะหมัด : 1 / 274)

"وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْمَرْءِ مَا كَانَ فِي عَوْنِ أَخِيهِ"

ความว่า "อัลลอฮ์ทรงอยู่ในการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลหนึ่ง トラบที่เขายู่ในช่วยเหลือพี่น้อง
ของเขา"

(บันทึกโดยอิมาม อะหมัด : 1 / 274)

"السَّاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ وَالْمَسْكِينِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ كَالَّذِي يَصُومُ النَّهَارَ وَيَقُومُ اللَّيْلَ"

ความว่า "ผู้ดูแลแม่หม้ายและคนยากจน เสือนอนนักรบที่ทำการสงครามในหนทางของอัลลอฮ์ หรือ
เสมือนถือศีลอดตลอดวันและทำการละหมาดตลอดคืน"

(บันทึกโดยอัล-บุคอรี : หะดีษเลขที่ : 6006)

"أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ كَهَاتَيْنِ فِي الْجَنَّةِ، وَقَرَنَ بَيْنَ أَصْبَعَيْهِ الْوَسْطَىٰ وَالَّتِي تَلِي الْإِبْهَامَ"

ความว่า "ฉันและผู้อุปถัมภ์เด็กกำพร้าในสวนสวรรค์เหมือนกับสองสิ่งนี้ (แล้วท่านรอซูลก็ได้ชูสอง
นิ้วคือ นิ้วชี้และนิ้วกลางขึ้นเทียมกัน)"

(บันทึกโดยอบู ดาวูด : หะดีษเลขที่ 5150)

"وَاللَّهُ لَا يُؤْمِنُ وَاللَّهُ لَا يُؤْمِنُ، قَالُوا: مَنْ هُوَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ: مَنْ بَاتَ شَبَعَانًا وَجَارُهُ جَائِعٌ إِلَىٰ
جَنْبِهِ وَهُوَ يَعْلَمُ"

ความว่า "ฉันขอสาบานต่ออัลลอฮ์ เขาไม่ใช่ผู้ซึ่งศรัทธา ฉันขอสาบานต่ออัลลอฮ์ เขาไม่ใช่ผู้ซึ่ง
ศรัทธา บรรดาเศาะหะบะฮ์ถามว่า" ผู้ใดหรือ โอ้ท่านรอซูล? ท่านรอซูลตอบว่า "คือ ผู้ที่นอนหลับด้วย

ความอึดอัด ในขณะที่เพื่อนบ้านของเขาทราบเพราะความหวาดกลัวกับเขาและเขารู้ถึงเหตุการณ์ดังกล่าวนี้”

(บันทึกโดย อัญญอบรอนีย์ และอัล-บัซซาร)
(ท่านอัลมุญซีย์ยกกล่าวว่าเป็นหะดีษที่หะสัน 3/236)

มีตัวบทมากมายในอัลกุรอานและสุนนะฮ์ที่มีลักษณะความหมายที่ใกล้เคียงกับตัวบทอัลกุรอานและสุนนะฮ์ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ แสดงถึงหลักการพื้นฐานทางสังคมและความเป็นอยู่ของมุสลิมที่ต้องมีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน ต้องร่วมกันรับผิดชอบ ให้ความสนใจ และร่วมกันอยู่อย่างพี่น้อง หรือมีหลักประกันร่วมกันในชีวิตและในสังคม

2-การประกันภัยเชิงสงเคราะห์เชิงปฏิบัติในอิสลามการร่วมมือช่วยเหลือกันหรือการมีหลักประกันร่วมกันในชีวิตและในสังคมอิสลามไม่ได้มีแค่ในหลักการ แต่มีตัวอย่างมากมายในภาคปฏิบัติที่เป็นแบบอย่างที่ดีและชัดเจนให้กับมุสลิม โดยที่มุสลิมสามารถเข้าใจ สามารถนำมาเป็นแบบอย่างปฏิบัติในชีวิตได้โดยง่าย และสามารถนำมาใช้ประโยชน์กับชีวิตในสังคมปัจจุบัน เพื่อการเป็นมุสลิมที่ดีและเพื่อสร้างสังคมอิสลามที่สมบูรณ์

2.1-ตัวอย่างที่ปรากฏในหะดีษ คือหะดีษรายงานโดย อัล-บุคอรีและมุสลิม จากท่านอับูมุสา ท่านกล่าวว่า

"قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ الْأَشْعَرِيِّينَ إِذَا أَرْمَلُوا فِي الْعَزْوِ أَوْ قَلَّ طَعَامُ عِيَالِهِمْ بِالْمَدِينَةِ جَمَعُوا مَا كَانَ عَنْدهُمْ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ ثُمَّ اقْتَسَمُوهُ بَيْنَهُمْ فِي إِتَاءٍ وَاحِدٍ بِالسَّوِيَّةِ فَهُمْ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُمْ".

ความว่า ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า “แท้จริงผู้คนในเผ่าอัชชะรียะ เมื่อพวกเขาขาดอาหารในยามสงคราม หรือเมื่ออาหารของพวกเขาเหลือน้อยขณะที่พวกเขาอยู่ที่มะดีนะฮ์ พวกเขาจะรวบรวมอาหารที่เหลือในครอบครองของพวกเขาในผ้าผืนหนึ่ง หลังจากนั้นพวกเขาจะแบ่งอาหารดังกล่าวระหว่างพวกเขาในลักษณะเดียวกันโดยแบ่งเท่าๆกัน พวกเขาเหล่านั้นเป็นกลุ่มชนของฉัน และฉันเป็นส่วนหนึ่งของพวกเขา (แนวปฏิบัติของพวกเขาเหล่านั้นเหมือนแนวปฏิบัติของฉัน”

(บันทึกโดยอัล-บุคอรี : หะดีษเลขที่ : 2486)
(มุสลิม : หะดีษเลขที่ :2500)

ในหะดีษดังกล่าวนี้แสดงถึงความประเสริฐของชาวเผ่าอัชชะรียะ ความประเสริฐของการคำนึงถึงผู้อื่น การช่วยเหลือกัน และความประเสริฐของการปะปนเสเปียง ร่วมกันในขณะเดินทาง และความประเสริฐของการปะปนอาหารร่วมกันในยามขาดแคลน ในขณะที่อยู่กับถิ่นและทำการแบ่งปันอาหารดังกล่าวภายหลังการรวบรวม การแบ่งปันดังกล่าวไม่ใช่เป็นการแบ่งปันที่รู้จักกันโดยปกติในตำราฟิสิกส์ ที่มีเงื่อนไขของมันเป็นเฉพาะ ต้องห้ามในทรัพย์สินที่เป็นดอกเบี๋ย มีเงื่อนไขการมีจำนวนเท่าๆกันเป็นหลัก หรืออื่นๆ แต่สิ่งที่กล่าวถึงที่เป็นเป้าประสงค์ในที่นี้คือ “การยอมกันซึ่งกันและกัน และการช่วยเหลือกันด้วยสิ่งที่มีอยู่” (al-Nawawi, Sarah Nawawi li **Sahih** Muslim: 16 / 62).

ท่านอัล หาฟิซ อิบน์ หะญูร อัล อัศเกาะลานีย์กล่าวว่า “ในหะดีษดังกล่าวแสดงถึงความประเสริฐของชาวเผ่าอัชชะรียะ หรือเผ่าของอับูมุสา พูดถึงความดีของเขา พูดถึงการมอบสิ่งที่ไม่ชัดเจนโดยค้นหาเป็นสิ่งที่พึงกระทำได้ พูดถึงการคำนึงถึงผู้อื่น พูดถึงการช่วยเหลือกัน และพูดถึงการส่งเสริมการลงขันเสเปียงร่วมกันในขณะเดินทาง และในขณะที่อยู่ประจำถิ่นฐาน” (Ibn Hajar, **Fath al-Bari**, 10 / 217).

ข้อสังเกตจากหะดีษและความเกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา

1-คำกล่าวของท่านรอซูลที่ว่า "إِذَا أُرْمِلُوا" ความว่า

“เมื่อพวกเขาขาดเสีย” เป็นสำนวนที่แสดงถึงเงื่อนไข ซึ่งให้ความหมายว่า “เมื่อมีเหตุการณ์ดังที่กล่าวในหะดีษก็จะมีการรวบรวมเสีย เหมือนกับว่ามีการตกลงกันระหว่างเผ่าอัสซะรีย มีการจัดระเบียบปฏิบัติอย่างเป็นระบบ และมีการปฏิบัติต่อเนื่องโดยเป็นประเพณีปฏิบัติ”

2-คำกล่าวของท่านรอซูล ﷺ ที่ว่า "إِنَّ الْأَشْعَرِيْنَ"

เป็นสำนวนที่แสดงถึงการยืนยันและชี้ถึงเฉพาะ หรือชี้ถึงกลุ่มสมาชิกเฉพาะ ซึ่งให้ความหมายว่าการปฏิบัติที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มสมาชิกเผ่าอัสซะรียเท่านั้น

3-คำกล่าวของท่านรอซูล ﷺ ที่ว่า (إِنَّ الْأَشْعَرِيْنَ)

แสดงถึงการชมเชยประเพณีปฏิบัติที่ปฏิบัติโดยเผ่าอัสซะรียในกรณีร่วมกันช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เพื่อนสมาชิกในยามที่เผชิญกับความยากลำบากและเหตุการณ์คับขัน

4-คำกล่าวของท่านรอซูล ﷺ ที่ว่า

"فِي الْعَزْوِ أَوْ قَلَّ طَعَامُ عِيَالِهِمْ بِالْمَدِينَةِ."

ความว่า “ในยามสงคราม หรือเมื่ออาหารของพวกเขาเหลือน้อยขณะที่พวกเขาอยู่ที่มะดีนะฮ์” แสดงถึงการรับผิดชอบร่วมกันในยามเดินทางและในยามอยู่กับที่หรือมีหลักประกันร่วมกันในยามเคลื่อนที่และยามอยู่ประจำถิ่นฐาน

5-คำกล่าวของท่านรอซูล ﷺ ที่ว่า

"جَمَعُوا مَا كَانَ عَنْدهُمْ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ."

ความว่า “พวกเขาได้รวบรวมอาหารที่เหลือในครอบครองของพวกเขาในผ้าผืนหนึ่ง” แสดงถึงการสงเคราะห์ร่วมกัน มากหรือน้อยตามแต่การมีของแต่ละบุคคล ซึ่งแน่นอนว่าการให้การสงเคราะห์ดังกล่าวจะทำให้ไม่เท่ากัน และไม่ใช่เป็นการเพื่อธุรกิจหรือหวังผลกำไร

6-คำกล่าวของท่านรอซูล ﷺ ที่ว่า

"ثُمَّ اقْتَسَمُوهُ بَيْنَهُمْ فِي إِتَاءٍ وَاحِدٍ بِالسَّوِيَّةِ."

ความว่า “หลังจากนั้นพวกเขาได้แบ่งอาหารดังกล่าวระหว่างพวกเขาในภาชนะเดียวกันโดยแบ่งเท่าๆกัน” แสดงถึงการแบ่งปันอาหารดังกล่าวโดยที่ไม่คำนึงถึงจำนวนอาหารที่ผู้สงเคราะห์ให้การสงเคราะห์ แต่จะคำนึงถึงการแบ่งปันที่เท่าๆกันระหว่างผู้รับการสงเคราะห์

7-คำกล่าวของท่านรอซูล ﷺ ที่ว่า

"جَمَعُوا مَا كَانَ عَنْدهُمْ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ ثُمَّ اقْتَسَمُوهُ بَيْنَهُمْ فِي إِتَاءٍ وَاحِدٍ بِالسَّوِيَّةِ."

ความว่า “พวกเขารวบรวมอาหารที่เหลือในครอบครองของพวกเขาในผ้าผืนหนึ่ง หลังจากนั้นพวกเขาจะแบ่งอาหารดังกล่าวระหว่างพวกเขาในภาชนะเดียวกันโดยเท่าๆกัน” แสดงถึงผู้ให้การสงเคราะห์และผู้รับการสงเคราะห์เป็นกลุ่มคนที่เป็สมาชิกเผ่าเดียวกัน

8-คำกล่าวของท่านรอซูล ﷺ ที่ว่า

"فَهُمْ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُمْ"

ความว่า “พวกเขาเหล่านั้นเป็นส่วนหนึ่งของฉัน และฉันเป็นส่วนหนึ่งของพวกเขา (พึงรู้เถิด แนวปฏิบัติของพวกเขาเหล่านั้นเหมือนแนวปฏิบัติของฉันและแนวทางของฉันเหมือนแนวทางของพวกเขา)” แสดงถึงการยอมรับแนวประเพณีปฏิบัติดังกล่าวและส่งเสริมให้เอามาเป็นแบบอย่าง

9-ท่านอิมามนะวะวีได้ตั้งข้อสังเกตในหะดีษนี้ว่า

(การแบ่งปันดังกล่าวไม่ใช่เป็นการแบ่งปันที่รู้จักกันโดยปกติในตำราฟิกฮ์ที่มีเงื่อนไขเฉพาะของมันเฉพาะต้องห้ามในทรัพย์สินที่เป็นดอกเบี้ย มีเงื่อนไขการมีจำนวนที่เท่ากันเป็นหลักหรืออื่นๆ) (Al- Nawawi, 6 / 62).

ข้อสังเกตนี้ชี้ถึงความหมายหลายประเด็นด้วยกันดังต่อไปนี้

ก - แสดงถึงการแลกเปลี่ยนที่มีไซเซิงพาณิชย์ ที่พึงคำนึงถึงค่าต่างที่เป็นเหตุเกี่ยวข้องกับริบาอ์ (ดอกเบี้ย) ซึ่งเป็นสิ่งต้องห้าม

ข - แสดงถึงการแลกเปลี่ยนที่มีไซเซิงพาณิชย์ ที่พึงคำนึงถึงเงื่อนไขเฉพาะในการทำธุรกรรมการเงินเช่น คำเสนอ คำสนอง การครอบครองที่แสดงถึงการทรงสิทธิในสิ่งของ และการที่ต้อง ปลอดจากฆอรร (ข้อโกง) เป็นต้น ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่แสดงถึงความชอบธรรม ในการทำธุรกรรมทางการเงิน และหากขาดองค์ประกอบหนึ่งองค์ประกอบใด การทำธุรกรรมการณดังกล่าวก็จะเป็นไม่สมบูรณ์หรืออาจจะไม่ชอบธรรม

ค - แสดงถึงการแลกเปลี่ยนที่มีไซเซิงพาณิชย์ เพราะมีความหมายการสงเคราะห์อยู่

ง - แสดงถึงการไม่ได้เป็นการสงเคราะห์ล้วนๆ (تبرع خالص) เพราะยังมีความหมายแลกเปลี่ยนอยู่ นั่นก็คือส่วนแบ่งที่จะได้รับหลังจากการรวบรวมเสร็จสิ้นลง

จ - แสดงถึงการเป็นการปฏิบัติร่วมกัน มีพันธะสัญญาร่วมกัน ในการช่วยเหลือกันที่มีความหมายการแลกเปลี่ยนและขณะเดียวกันก็มีความหมายการสงเคราะห์ ที่มีรูปแบบเฉพาะ และวิธีการปฏิบัติเฉพาะ และท่านได้ตั้งข้อสังเกตในหะดีษนี้อีกว่า

(แต่แท้จริงแล้วจุดมุ่งหมายในที่นี้คือ" การยอมกันซึ่งกันและกัน และการช่วยเหลือกันด้วยสิ่งที่มีอยู่นั้นย่อมเป็นสิ่งที่พึงกระทำได้) (Al-Nawawi, 16 / 62) ข้อสังเกตนี้ชี้ถึงความหมายหลายประเด็นด้วยกันเช่น

ก - แสดงถึงการยินยอมร่วมกันในมุอามะละฮ์ โดยมีเงื่อนไข หลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติที่ทุกคนมีความเห็นร่วมกันและยินยอมระหว่างกัน

ข - แสดงถึงเป้าประสงค์หลักในธุรกรรมนี้คือ การสงเคราะห์ระหว่างกัน

ค - แสดงถึงการปฏิบัติร่วมกัน และมีพันธะสัญญาร่วมกัน ในการช่วยเหลือกันที่มีความหมายการแลกเปลี่ยนและขณะเดียวกันก็มีความหมายการสงเคราะห์ ที่มีรูปแบบเฉพาะ และวิธีการปฏิบัติเฉพาะ 10-ท่านอัลหะฟิซ อิบน์หะญัรได้ตั้งข้อสังเกตในหะดีษนี้ว่า

(การมอบสิ่งที่ไม่ชัดเจนโดยเสนหาย่อมเป็นสิ่งที่พึงกระทำได้) (Ibn Hajar, Fath al-Bari, 10 / 217).

ข้อสังเกตนี้ชี้ถึงฆอรร (ข้อโกง) ที่มีลักษณะไม่โปร่งใสและมีลักษณะความเสี่ยง ซึ่งเป็นลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ในการทำธุรกรรมการเงินในรูปแบบทั่วไป และหากการทำธุรกรรมการเงิน (ในรูปแบบทั่วไป) มีฆอรร (ข้อโกง) อยู่ การทำธุรกรรมการเงินนั้นก็จะไม่สมบูรณ์หรืออาจจะไม่ชอบธรรมก็ได้ แต่การแลกเปลี่ยนทรัพย์สินในเชิงสงเคราะห์ในทัศนะของท่านอัลหะฟิซ อิบน์หะญัร : ฆอรร (ข้อโกง) ทั้งสองลักษณะจะไม่มีผลและไม่ครอบคลุมในเรื่องของการสงเคราะห์ หรือการมอบสิ่งของหรือการมอบรางวัลโดยเสนหา โดยนัยแห่งหะดีษข้างต้นนี้

และท่านได้ตั้งข้อสังเกตในหะดีษนี้อีกว่า (การลงขันเสปียงร่วมกันในยามเดินทางนั้น เป็นสิ่งที่พึงส่งเสริม และในยามที่ประจำอยู่กับถิ่นฐานเช่นกัน). (Ibn Hajar, Fath al-Bari, 10 / 217).

ข้อสังเกตนี้ชี้ถึงการจัดรูปแบบกองทุนหรือการรวบรวมสิ่งของเพื่อเป็นกองกลางและมีการแบ่งระหว่างสมาชิกด้วยกันเป็นสิ่งที่ศาสนาส่งเสริม ทั้งในภาวะเดินทางและในขณะที่อยู่กับถิ่น

จากญาบิร อิบนิ अबดิลลาฮฺ ท่านกล่าวว่า
 "بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَعْنًا قَبْلَ السَّاحِلِ فَأَمَرَ عَلَيْهِمْ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ وَهُمْ ثَلَاثُ مِائَةٍ وَأَنَا فِيهِمْ
 فَخَرَجْنَا حَتَّى إِذَا كُنَّا بِبَعْضِ الطَّرِيقِ فَنِيَّ الزَّادُ فَأَمَرَ أَبُو عُبَيْدَةَ بِأَزْوَادِ ذَلِكَ الْجَيْشِ فَجَمَعَ ذَلِكَ كُلَّهُ
 فَكَانَ مَزُودِي تَمُرَ فَكَانَ يُقَوِّئُنَا كُلَّ يَوْمٍ قَلِيلًا قَلِيلًا حَتَّى فَنِيَّ..."

ความว่า “ท่านรอซูล ﷺ ได้ส่งกองทหารกองหนึ่งให้มุ่งสู่ทิศชายทะเล โดยที่แต่งตั้งให้นู อับบะดะฮฺ อิบนิ อัล - ญะรอหฺให้เป็นผู้บังคับบัญชากอง พร้อมกับกำลังทหารจำนวนสามร้อยนาย และฉันเป็นคนหนึ่งในจำนวนนั้น พวกเราได้ออกเดินทาง ในขณะที่พวกเราได้เดินทางได้ครึ่งทาง เสบียงเกิดการขาดแคลนท่านนู อับบะดะฮฺได้ออกคำสั่งให้ทหารนำเสบียงที่ทุกคนนำมาจนสามารถรวบรวมอาหารทั้งหมด ซึ่งเสบียงของฉันมีแค่อินทผลัม ท่านนู อับบะดะฮฺได้ทำการแบ่งอาหารแก่พวกเราทุกวัน ครึ่งละนิดครึ่งละน้อยจนอาหารได้หมดไป”

(บันทึกโดยอัล-บุคอรี : หะดีษเลขที่ : 2483)

ท่านอัลหะฟิซอิบนิหะญัร อัลอัศกอลานียฺกล่าวว่า “ข้อสังเกตที่เป็นข้ออธิบายที่เกี่ยวข้องคือ คำบอกเล่าในหะดีษที่ว่า (ท่านนู อับบะดะฮฺได้ออกคำสั่งให้ทหารนำเสบียงที่ทุกคนนำมาจนสามารถรวบรวมอาหารทั้งหมด)” (Ibn Hajar, *Fath al-Bari*, 10 / 216).

ข้อสังเกตจากหะดีษและความเกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา

1 - คำบอกเล่าของผู้บันทึกกล่าวว่า

"فَأَمَرَ أَبُو عُبَيْدَةَ بِأَزْوَادِ ذَلِكَ الْجَيْشِ فَجَمَعَ."

ความว่า “ท่านนู อับบะดะฮฺได้ออกคำสั่งให้ทหารนำเสบียงที่ทุกคนนำมาจนสามารถรวบรวมอาหารทั้งหมด” เป็นสำนวนคำบอกเล่าที่มีความหมายและเป็นนัยที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาหลายประเด็น เช่น

ก - แสดงถึงการออกคำสั่งเชิงบังคับในเรื่องที่เกี่ยวกับการสงเคราะห์ร่วมกันเป็นสิ่งที่กระทำได้

ข - แสดงถึงผู้มีอำนาจหรือผู้ปกครอง มีอำนาจหรือมีสิทธิในการออกคำสั่งให้กับผู้ที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาหรือผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครองในเชิงบังคับให้รวบรวมทรัพย์สินเพื่อเป็นกองทุนหรือกองกลางได้

ค - แสดงถึงการรวบรวมและการจัดเก็บทรัพย์สินสงเคราะห์นั้นให้ผู้จัดเก็บหรือผู้รับผิดชอบเฉพาะ

2- ท่านอัลหะฟิซ อิบนิหะญัรได้ตั้งข้อสังเกตในหะดีษนี้ว่า

"و شاهد الترجمة منه قوله : فَأَمَرَ أَبُو عُبَيْدَةَ بِأَزْوَادِ ذَلِكَ الْجَيْشِ فَجَمَعَ."

ความว่า “ข้อสังเกตที่เป็นข้ออธิบายที่เกี่ยวข้องคือ คำบอกเล่าในหะดีษที่ว่า: ท่านนู อับบะดะฮฺได้ออกคำสั่งให้ทหารนำเสบียงที่ทุกคนนำมาจนสามารถรวบรวมอาหารทั้งหมด” เป็นข้อสังเกตที่ชี้ถึงการรวบรวมทรัพย์สินสงเคราะห์ในเชิงการจัดการ และเชิงการบังคับ เป็นสิ่งที่กระทำได้

จากสะละมะฮฺ อิบนิ อัลวะฮ์ ท่านกล่าวว่า

"خَفَّتْ أَزْوَادُ النَّاسِ وَأَمْلَقُوا فَأَتَوْا النَّبِيَّ ﷺ فِي نَحْرِ إِبِلِهِمْ فَأَذَنَ لَهُمْ فَلَقِيَهُمْ عُمَرُ فَأَخْبَرُوهُ فَقَالَ مَا بَقَاؤُكُمْ بَعْدَ إِبِلِكُمْ فَدَخَلَ عُمَرُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا بَقَاؤُهُمْ بَعْدَ إِبِلِهِمْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَادِ فِي النَّاسِ يَأْتُونَ بِفَضْلِ أَزْوَادِهِمْ فَدَعَا وَبَرَكَ عَلَيْهِ ثُمَّ دَعَاهُمْ بِأَوْعِيَتِهِمْ فَاحْتَشَى النَّاسُ حَتَّى فَرَّغُوا ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ."

ความว่า “เกิดการขาดเสบียงในหมู่ชน และเกิดปัญหาความต้องการใช้เสบียง จึงมีการเข้าพบท่านนบี ﷺ เพื่อขออนุญาตเชือดอูฐของพวกเขา ซึ่งท่านก็ให้การอนุญาตแก่พวกเขา หลังจากนั้นท่านอุมร์ได้เกิดพบพวกเขากลางทางพวกเขาได้บอกกล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้กับท่านอุมร์ ท่านอุมร์กล่าวไปรยว่า” ถ้าอย่างนั้น พวกท่านก็จะไม่เหลืออะไรอีกแล้วหากอูฐของพวกเขาได้หมดไป? “ท่านอุมร์จึงเข้าพบท่านรอซูลเพื่อขอความคิดเห็น และท่านได้กล่าวว่า” โอ้ ท่านรอซูล หากเป็นอย่างนี้ ก็จะไม่เหลืออะไรอีกสำหรับพวกเขา หากอูฐของพวกเขาได้หมดไป “ท่านรอซูลกล่าวตอบว่า” ถ้าอย่างนั้นท่านจงประกาศแก่หมู่ชนให้นำเสบียงที่เหลืออยู่ของพวกเขา มารวมกัน ต่อมา มีการกางผ้าปูที่ทำจากหนังสัตว์เพื่อรวบรวมเสบียงบรรดาหมู่ชนได้นำเสบียงตามมืออยู่ของพวกเขา มารวมกันในผ้าปูดังกล่าว จากนั้นท่านรอซูลได้ยืนขึ้นและได้ทำการดูอาอูและอำนวยพรให้กับเสบียงดังกล่าว หลังจากนั้นได้มีการร้องขอให้พวกเขานำภาระชนะมา แล้วหมู่ชนก็ (ใช้มือ) กอบเสบียง (ใส่ภาชนะของแต่ละคน) จนหมด ต่อมาท่านรอซูลได้กล่าวว่า “ฉันขอปฏิญาณตนว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ และฉันเป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์”

(บันทึกโดยอัล-บุคอรี: หะดีษเลขที่ : 2484).

ท่านอัลหะฟิซ อิบน์หะญัร อัลอัสกอลานีย์กล่าวว่า “และข้อสังเกตที่เกี่ยวกับบทที่พูดถึง คือการรวบรวมเสบียงของพวกเขา และท่านรอซูลได้ทำการดูอาอูและอำนวยพรให้กับเสบียงดังกล่าว และอีกความหมายหนึ่งที่ปรากฏเป็นนัยในความหมายที่สามารถอธิบายได้คือการที่แต่ละคนได้รวบรวมเสบียงด้วยสองฝ่ามือและใส่ในภาชนะของตนจนเสบียงหมดแสดงถึงการแบ่งปันของพวกเขาเป็นการแบ่งปันที่ไม่เท่ากัน” (Ibn Hajar, Fath al-Bari, 10 / 216).

ข้อสังเกตจากหะดีษและความเกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา

1 - คำกล่าวของท่านรอซูล ﷺ ที่ว่า

"نَادِ فِي النَّاسِ يَا تُونَ بِفَضْلِ أَزْوَاجِهِمْ" ความว่า “ถ้าอย่างนั้นท่านจงประกาศแก่หมู่ชนให้นำเสบียงที่เหลืออยู่ของพวกเขา มารวมกัน” เป็นสำนวนคำสั่งที่มีความหมายและเป็นนัยที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาหลายประเด็น เช่น

ก - แสดงถึงผู้มีอำนาจหรือผู้ปกครอง มีอำนาจหรือมีสิทธิในการออกคำสั่งให้กับผู้ที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาหรือผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครองในเชิงบังคับให้ปฏิบัติตาม ถึงแม้เป็นสิ่งที่อยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจของผู้ปฏิบัติก็ตาม

ข - แสดงถึงผู้มีอำนาจหรือผู้ปกครอง มีอำนาจหรือมีสิทธิในการออกคำสั่งให้กับผู้ที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาหรือผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครองในเชิงบังคับให้รวบรวมทรัพย์สินเพื่อเป็นกองทุนหรือกองกลางได้

ค - แสดงถึงการประกาศ การโฆษณา การเผยแพร่ และการนำเสนอในสิ่งที่สร้างสรรค์ สร้างประโยชน์ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ช่วยเหลือกัน และร่วมบรรเทาความยากลำบากของเพื่อนสมาชิกในสังคมเป็นสิ่งที่พึงกระทำได้

2 - คำบอกเล่าของผู้รายงานหะดีษที่กล่าวว่า

"خَفَّتْ أَزْوَادُ النَّاسِ وَأَمْلَقُوا فَأَتَوْا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ."

ความว่า “เกิดการขาดเสบียงในหมู่ชน และเกิดปัญหาความต้องการใช้เสบียง จึงมีการเข้าพบท่านรอซูล” เป็นสำนวนคำบอกเล่าที่มีความหมายและเป็นนัยที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาหลายประเด็น เช่น

ก - แสดงถึงปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่งนั่นก็คือ เกิดภาวการณ์การขาดเสบียง การขาดแคลนอาหาร ซึ่งอาหารเป็นปัจจัยสำคัญในการยังชีพ และการขาดแคลนอาหารเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้สร้างความเดือดร้อนให้กับสังคมมนุษย์ มนุษย์สามารถปรึกษาหารือเพื่อหาทางออกร่วมกันได้

ข - แสดงถึงการปรึกษาหารือกับผู้นำเป็นสิ่งที่ควรกระทำ

3 - คำกล่าวของท่านอุมัรที่ว่า

"فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا بَقَاؤُهُمْ بَعْدَ إِبْلِهِمْ."

ความว่า "โอ้ ท่านรอซูล หากเป็นอย่างนี้ ก็จะไม่เหลืออะไรอีกสำหรับพวกเขา หากอุฐูของพวกเขาคือหมดไป" แสดงถึงการแสดงความคิดเห็นเพื่อวางแผนล่วงหน้าในการรับมือกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

4 - คำบอกเล่าของผู้รายงานที่กล่าวว่า

"فَاخْتَشَى النَّاسُ حَتَّى فَرَّغُوا."

ความว่า "แล้วหมู่ชนก็ (ใช้มือ) กอบเสบียง (ใส่ภาชนะของแต่ละคน) จนหมด"

เป็นสำนวนคำบอกเล่าที่มีความหมายและเป็นนัยที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาหลายประเด็น เช่น

ก - แสดงถึงทุกคนได้รับส่วนแบ่ง

ข - แสดงถึงผู้ให้การสงเคราะห์แก่กองทุนหรือให้แก่กองกลางกับผู้รับการสงเคราะห์หรือผู้ที่ได้รับการแบ่งปันจากกองทุนเป็นกลุ่มบุคคลเดียวกัน

ค - แสดงถึงการแบ่งปันระหว่างกลุ่มเป็นการแบ่งที่ไม่เท่ากันด้วยเหตุที่ฝ่ามือของทุกคนนั้นไม่เท่ากัน

ง - แสดงถึงการแบ่งปันระหว่างสมาชิกไม่ใช่การเป็นการแบ่งปันในเชิงพาณิชย์

จ - แสดงถึงการสงเคราะห์ร่วมกันโดยมีเป้าหมายช่วยเหลือแบ่งปันระหว่างสมาชิกด้วยกันเป็นสิ่งที่ศาสนานูมีตี

5 - ท่านอัลหะฟิซ อิบนุหะญัรได้ตั้งข้อสังเกตในหะดีษนี้ว่า

(ข้อสังเกตที่เกี่ยวกับบทที่พูดถึง คือการรวบรวมเสบียงของพวกเข) (Ibn Hajar, *Fath al-Bari*, 10 / 216). เป็นข้อสังเกตที่ชี้ถึงการรวบรวมอาหารระหว่างสมาชิกเกิดขึ้นโดยมีท่านรอซูลร่วมอยู่ด้วย และเป็นการแน่นอนว่าการสงเคราะห์ของแต่ละคนจะไม่เท่ากัน และท่านได้ตั้งข้อสังเกตในหะดีษนี้อีกว่า

(และอีกความหมายหนึ่งที่ปรากฏเป็นนัยในความหมายที่สามารถอธิบายได้คือการที่แต่ละคนได้รับเสบียงด้วยสองฝ่ามือและใส่ในภาชนะของตนจนเสบียงหมดแสดงถึงการแบ่งปันของพวกเขาเป็นการแบ่งปันที่ไม่เท่ากัน) (Ibn Hajar, *Fath al-Bari*, 10 / 216). เป็นข้อสังเกตที่ชี้ชัดถึงการแบ่งปันไม่เท่ากันระหว่างสมาชิกเป็นสิ่งที่กระทำได้ ที่มาของข้อสังเกตนี้ก็คือคำบอกเล่าในหะดีษที่ว่า (แล้วหมู่ชนก็ (ใช้มือ) กอบเสบียง (ใส่ภาชนะของแต่ละคน) จนหมด)

ข้อสรุป

หากพิจารณาข้อสังเกตต่างๆ ในสามหะดีษข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่า หะดีษทั้งสามได้ชี้ถึงการสงเคราะห์ร่วมกันโดยมีเป้าหมายช่วยเหลือระหว่างกัน มีการจัดการ มีการบริหารในรูปแบบเฉพาะ และมีการแบ่งปันประโยชน์ระหว่างกัน ในสถานการณ์ที่ได้เผชิญอุปสรรค หรือสถานการณ์ปกติเป็นสิ่งที่อิสลามส่งเสริม และหากเกิดเป็นประเพณีปฏิบัติก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของอิสลาม ซึ่งเมื่อมาเปรียบเทียบกับนิยามของการประกันเชิงสงเคราะห์ที่มีข้อจำกัดความว่า "การปฏิบัติร่วมกันเพื่อช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ บรรเทาความยากลำบากของ

สมาชิกยามเผชิญภัย ประสบความสูญเสีย หรือประสบเหตุการณ์ต่างๆตามข้อตกลงในสัญญาระหว่างสมาชิก ด้วยทรัพย์สินบริจาคร่วมกันโดยสมัครใจ" และข้อจำกัดความที่ว่า "การปฏิบัติร่วมกันของกลุ่มต่างๆในหมู่มนุษย์ด้วยการบรรเทาในสิ่งที่เกิดขึ้นต่อสมาชิก ที่เป็นอุบัติเหตุ ภัยพิบัติ และความสูญเสียต่างๆ โดยผ่านการช่วยเหลือที่มีรูปแบบการจัดการที่แน่นอน มีการจัดเก็บรวบรวมทรัพย์สินจากสมาชิกโดยผู้รับผิดชอบเฉพาะ และการช่วยเหลือนี้มีเป้าหมายเชิงเอื้ออาทร บรรเทาทุกข์แก่สมาชิกที่ประสบเหตุด้วยการร่วมมือของสมาชิกในกลุ่ม ในเรื่องดังกล่าว" (Dr.Muhammad Baltaji, H1421: 186) จะพบว่ามี ความหมายใกล้เคียงกัน และเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้เขียนใคร่ขอทำตารางเปรียบเทียบระหว่างข้อจำกัดความของการประกันเชิงสงเคราะห์ กับ ข้อสังเกตต่างๆในหะดีษทั้งสามข้างต้น

ข้อเปรียบเทียบระหว่างข้อจำกัดความของการประกันเชิงสงเคราะห์ กับข้อสังเกตต่างๆจาก หะดีษทั้งสามข้างต้น

ข้อจำกัดความของการประกันเชิงสงเคราะห์	ข้อสังเกตจากหะดีษทั้งสามข้างต้น
1-การปฏิบัติร่วมกัน	คำกล่าวของท่านรอซูลที่ว่า (إِنَّ الشَّرَّيْنَ) เป็นสำนวนที่แสดงถึงการยืนยันและชี้ถึงเผ่าเฉพาะ หรือชี้ถึงกลุ่มสมาชิกเฉพาะ ซึ่งให้ความหมายว่าการปฏิบัติที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มสมาชิกเผ่าอัสซะรีเย์เท่านั้น ท่านอิมามนะวะวีได้ตั้งข้อสังเกตในหะดีษนี้ว่า (การแบ่งปันในที่นี้ไม่ได้หมายถึงการแบ่งปันที่รู้จักโดยปกติในตำราฟิควะ ที่มีเงื่อนไขของมันเป็นเฉพาะ ต้องห้ามในทรัพย์สินที่เป็นริบา มีเงื่อนไขการมีจำนวนที่เท่าๆกันเป็นหลัก หรืออื่นๆ) แสดงถึงการเป็นการปฏิบัติร่วมกัน มีพันธะสัญญาร่วมกัน ในการช่วยเหลือกันที่มีความหมายการแลกเปลี่ยนและขณะเดียวกันก็มีความหมายการสงเคราะห์ ที่มีรูปแบบเฉพาะ และวิธีการปฏิบัติเฉพาะ ท่านอิมามนะวะวีได้ตั้งข้อสังเกตในหะดีษนี้อีกว่า (แต่แท้จริงแล้วจุดมุ่งหมายในที่นี้คือ" การยอมกันซึ่งกันและกัน และการช่วยเหลือกันด้วยสิ่งที่มีอยู่นั้น ย่อมเป็นสิ่งที่พึงกระทำได้) -แสดงถึงการยินยอมร่วมกันในมุอามะละฮะ โดยไม่มีเงื่อนไข หลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติที่ทุกคนมีความเห็นร่วมกันและยินยอมระหว่างกัน

2-เพื่อช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ บรรเทาความยากลำบากของสมาชิก	"جَمَعُوا مَا كَانَ عَنْدَهُمْ فِي تَوْبٍ وَاحِدٍ". ความว่า “พวกเขาจะรวบรวมอาหารที่เหลือในครอบครองของพวกเขาในผ้าผืนหนึ่ง” แสดงถึงการสงเคราะห์ร่วมกัน มากหรือน้อยตามแต่การมีของแต่ละบุคคล ซึ่งแน่นอนว่าการให้การสงเคราะห์ดังกล่าวจะไม่เท่ากัน และไม่ใช่เป็นการเพื่อธุรกิจหรือหวังผลกำไร
3-ยามเผชิญภัย ประสบความสูญเสีย หรือประสบเหตุการณ์ต่างๆ	-แสดงถึงปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง นั่นก็คือ เกิดภาวะการณ์การขาดเสบียง การขาดแคลนอาหาร ซึ่งอาหารเป็นปัจจัยสำคัญในการยังชีพ และการขาดแคลนอาหารเป็นเหตุหนึ่งที่สร้างความเดือดร้อนให้กับสังคมมนุษย์ มนุษย์สามารถปรึกษาหารือเพื่อหาทางออกร่วมกันได้ - คำกล่าวของท่านรอซูลที่ว่า (إِنَّ الشَّعْرَيْنِ) แสดงถึงการชมเชยประเพณีปฏิบัติที่ปฏิบัติโดยเผ่าอัสซอริยในกรณีร่วมกันช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เพื่อนสมาชิกในยามที่เผชิญกับความยากลำบากและเหตุการณ์คับขัน
4-ตามข้อตกลงในสัญญาระหว่างสมาชิก	คำกล่าวของท่านรอซูลที่ว่า (إِذَا أُرْمِلُوا) ความว่า “เมื่อพวกเขาขาดเสบียง” เป็นสำนวนที่แสดงถึงเงื่อนไข ซึ่งให้ความหมายว่า เมื่อมีเหตุการณ์ดังที่กล่าวในหะดีษก็จะมีการรวบรวมเสบียง เสมือนกับว่ามีการตกลงกันระหว่างเผ่าอัสซอริย มีการจัดระเบียบปฏิบัติอย่างเป็นระบบ และมีการปฏิบัติที่ต่อเนื่องโดยเป็นประเพณีปฏิบัติ
5-ด้วยทรัพย์สินบริจาคร่วมกันโดยสมัครใจ	"جَمَعُوا مَا كَانَ عَنْدَهُمْ فِي تَوْبٍ وَاحِدٍ". ความว่า “พวกเขาจะรวบรวมอาหารที่เหลือในครอบครองของพวกเขาในผ้าผืนหนึ่ง” แสดงถึงการสงเคราะห์ร่วมกัน มากหรือน้อยตามแต่การมีของแต่ละบุคคล ซึ่งแน่นอนว่าการให้การสงเคราะห์ดังกล่าวจะไม่เท่ากัน และไม่ใช่เป็นการเพื่อธุรกิจหรือหวังผลกำไร ท่านอิมามมะวะวีย์ได้ตั้งข้อสังเกตในหะดีษนี้อีกว่า (แต่แท้จริงแล้วจุดมุ่งหมายในที่นี้คือ การยอมกันซึ่งกันและ

	กัน และการช่วยเหลือกันด้วยสิ่งที่มีอยู่นั้น ย่อมเป็นสิ่งที่ดีที่พึงกระทำได้) - แสดงถึงเป้าประสงค์หลักในธุรกรรมนี้คือ การสงเคราะห์ระหว่างกัน
6-มีรูปแบบการจัดการที่แน่นอน	ท่านอัลหะฟิซ อิบน์หะญัรได้ตั้งข้อสังเกตในหะดีษนี้ดีกว่า (และการลงขันเสียร่วมกันในยามเดินทางนั้น เป็นสิ่งที่พึงส่งเสริมและในยามที่ประจำอยู่กับถิ่นฐานเช่นกัน) -ข้อสังเกตนี้ชี้ถึงการจตุรูปแบบกองทุนหรือการรวบรวมสิ่งของเพื่อเป็นกองกลางและมีการแบ่งระหว่างสมาชิกด้วยกันเป็นสิ่งที่ศาสนาส่งเสริม ทั้งในภาวะเดินทางและในขณะที่อยู่กับถิ่น -คำกล่าวของท่านรอซูลที่ว่า (إِذَا أَرْمَلُوا...) ความว่า “เมื่อพวกเขาขาดเสีย” เป็นสำนวนที่แสดงถึงเงื่อนไขซึ่งให้ความหมายว่า “เมื่อมีเหตุการณ์ดังที่กล่าวใน หะดีษก็จะมีการรวบรวมเสียเสียเหมือนกับว่ามีการตกลงกันระหว่างเผ่าอัสซะรีย มีการจัดระเบียบปฏิบัติอย่างเป็นระบบ และมีการปฏิบัติที่ต่อเนื่องโดยเป็นประเพณีปฏิบัติ”
7-มีการจัดเก็บรวบรวมทรัพย์สินจากสมาชิกโดยผู้รับผิดชอบเฉพาะ	คำบอกเล่าของผู้รายงานที่กล่าวว่า فَامَرَ أَبُو عُبَيْدَةَ بِأَزْوَادِ ذَلِكَ الْجَيْشِ فَجُمِعَ. ความว่า “ท่านอับู อุบัยดะฮ์ได้ออกคำสั่งให้ทหารนำเสบียงที่ทุกคนนำมาจนสามารถรวบรวมอาหารทั้งหมด” - แสดงถึงการรวบรวมและการจัดเก็บทรัพย์สินสงเคราะห์นี้มีผู้จัดเก็บหรือผู้รับผิดชอบเฉพาะ -คำกล่าวของท่านรอซูลที่ว่า نَادَى فِي النَّاسِ يَأْتُونَ بِفَضْلِ أَزْوَادِهِمْ. ความว่า “ถ้าอย่างนั้นท่านจึงเป่าประกาศแก่หมู่ชนให้นำเสบียงที่เหลืออยู่ของพวกเขา มารวมกัน” -แสดงถึงมีผู้รับผิดชอบเฉพาะในการรวบรวมทรัพย์สินกองกลางจากสมาชิกที่ทำการสงเคราะห์ร่วมกัน

8-การช่วยเหลือนี้มีเป้าหมายเชิงเอื้ออาทร	ท่านอิมามนะวะวีย์ได้ตั้งข้อสังเกตในหะดีษนี้ดีกว่า (แต่แท้จริงแล้วจุดมุ่งหมายในที่นี้คือการยอมกันซึ่งกันและกัน และการช่วยเหลือกันด้วยสิ่งที่มีอยู่นั้น ย่อมเป็นสิ่งที่พึงกระทำได้) แสดงถึงเป้าประสงค์หลักในธุรกรรมนี้ คือ การสงเคราะห์ระหว่างกัน
--	---

2.2 ตัวอย่างที่ปรากฏในเชิงปฏิบัติของนักกฎหมายอิสลาม

ท่านกอรอฟีได้อ้างถึงการพิพาทของอิมามมาลิกในเรื่องการร่วมกันรับผิดชอบของผู้โดยสารทั้งหมดในกรณีมีการโยนทิ้งสัมภาระของผู้โดยสารบางคนในขณะที่เรือประสบเหตุการณ์ทางทะเล โดยที่ท่านกล่าวว่า “หากมีการโยนบางส่วนของสัมภาระลงทะเลด้วยเหตุหาวดกลัวในสถานการณ์เผชิญมรสุมทางทะเล เจ้าของสัมภาระที่ไม่ได้ร่วมโยนทิ้งลงทะเลจะต้องร่วมรับผิดชอบความเสียหายร่วมกับเจ้าของสัมภาระที่ได้มีการโยนทิ้งลงทะเล” (Al-Qarafi, Al-Furuk: 4/ 8).

กรณีที่เกิดขึ้นเมื่อในเมืองสะลาในประเทศโมร็อกโคในทศวรรตที่สองแห่งฮิจเราะห์ศักราช โดยที่พ่อค้าผ้าฝ้ายเห็นควรกระจายภาระการขาดทุนของพวกเขา และมีการตกลงระหว่างบรรดาพ่อค้าผ้าฝ้ายว่า หากมีลูกค้าคนใดมาซื้อสินค้าก็ให้เก็บหนึ่งดริฮัมและให้รวมเก็บฝากไว้ที่บุคคลที่ทุกคนให้ความเชื่อถือ ซึ่งเมื่อมีใครในบรรดาสมาชิกผู้ค้าผ้าฝ้ายเกิดขาดทุนก็ให้เขาเงินกองกลางดังกล่าวมาชดเชย ทำให้บรรดาช่างตัดเย็บเสื้อผ้าไม่พอใจเพราะทำให้พวกเขาต้องขาดกำไรส่วนหนึ่งไป จึงมีการนำเรื่องดังกล่าวฟ้องต่อกอฎีย อบี อุษมาน สะอิด อิบน์ มุหัมมัด อัลอุกบานีย โดยที่ท่านกอฎียได้ตัดสินว่าการกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งที่พึงกระทำได้ แต่มีเงื่อนไขว่าจะต้องไม่บังคับให้พ่อค้าผ้าฝ้ายคนใดต้องจ่ายหนึ่งดริฮัม นอกจากโดยสมัครใจเท่านั้น. (Al- Ajwi, al -Fikr al-Sami: 4 / 308).

2.3 ตัวอย่างที่ปรากฏในเชิงปฏิบัติที่เป็นเชิงบังคับ

กรณีการปฏิบัติในการจ่ายค่าสินไหมเมื่อเกิดเหตุการณ์ฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา โดยที่บรรดาญาติพี่น้องฝ่ายพ่อที่มีสิทธิรับประโยชน์ในกองมรดกจะเป็นผู้ที่ต้องจ่ายค่าสินไหมชดเชยแทนผู้ก่อเหตุฆ่าคนตาย ในเรื่องนี้อิมามอัชชาฟิอีกล่าวว่า (ฉันไม่ทราบเลยว่ามีความเห็นที่ขัดแย้งกันในกรณีที่ท่านรอซูลได้กำหนดการจ่ายค่าสินไหมเป็นหน้าที่ของ “อาภิลละฮุ” และฉันไม่ทราบเลยว่ามีความเห็นที่ขัดแย้งกันในความหมายของ “อาภิลละฮุ” ที่ว่าพวกเขาคือญาติพี่น้องฝ่ายพ่อที่มีสิทธิรับประโยชน์ในกองมรดก) (Al- Shafi'e: Al-Umm: 6/101) กรณีการบังคับจ่ายซากาตให้กับบุคคลแปดประเภท ในกฎหมายอิสลามเป็นกรณีศึกษาอันหนึ่งที่แสดงถึงการรับผิดชอบต่อสังคมในเชิงบังคับ

﴿ إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴾

ความว่า แท้จริงทานทั้งหลาย “ทรัพย์สินส่วนซากาต” นั้น สำหรับบรรดาผู้ที่ยากจน และบรรดาผู้ที่ขัดสน และบรรดาเจ้าหน้าที่ในการรวบรวมมัน และบรรดาผู้ที่หัวใจของพวกเขาสนิทสนม และในการไถ่ทาส และบรรดาผู้ที่หนี้สินล้นตัว และในทางของอัลลอฮ์ และผู้ที่อยู่ในระหว่างเดินทาง ทั้งนี้เป็นบัญญัติอันจำเป็นซึ่งมาจากอัลลอฮ์ และอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้ ผู้ทรงปรีชาญาณ

(อัลต – เดาวับะฮ์ :60)

สรุป : หลักการทั่วไปของอิสลามและตัวอย่างเชิงปฏิบัติในอิสลามกับการประกันภัยเชิงสงเคราะห์ที่ได้กล่าวมาแสดงถึงการให้ความสำคัญของอิสลามกับการสร้างหลักประกันร่วมกันระหว่างมุสลิมในสังคม และเป็นภาระหน้าที่ของมุสลิมที่ต้องพยายามร่วมกันเพื่อให้การประกันภัยเชิงสงเคราะห์เกิดขึ้นจริงเป็นรูปธรรมในสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นสิ่งที่นักนิติศาสตร์ และนักวิชาการอิสลามปัจจุบันเรียกร้องโดยไม่มีความเห็นที่ขัดแย้งระหว่างกัน. (Muhammad Baltaji, 2000: 184; Muhammad Sauqi, 1976: 10; Gharib al-Jamil, 1976: 15 **Usbu' Al-fiqh al-Thani**: Damsik, 1961; **Mu'tamar al-Ulama' al-Thani**: al-Qahirah: 1385H **Al-Mu'tamar al-Thabi'**: al-Qahirah: 1392H; **Al-Mu'tamar al-Awwal**: al-Iktisad Islami: makkah 1396H; **Al-Majma' al-Fiqhi**: Rabitat Islami: 1398H; **Karar Hai'at al-Kibar al-Ulama'** Saudi-Arabia 1399H; **Karar al-Majma' al-Fiqhi**: Munazzamah al-Mu'tamar al-Islami: 1406H; Yusof al-Qardawi, lain next : 3/ 10/ 2000).

บรรณานุกรม

- พระมหาคัมภีร์ อัลกุรอาน พร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย ศูนย์กษัตริย์ พระอัลเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน แห่ง นครมาดีนะฮ์ .
พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ. ศ 2424 : 2526: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์
มุฮัมมัด นัจญะตุลลอฮฺ ซิดดีกี. 2548: **ประกันภัยในเศรษฐกิจอิสลาม**. บรรจง ปินกาชัน แปลและเรียบเรียง: สำนักพิมพ์ อิสลามิคอะเคเดมี
วเรศ อุปาทิก. 2544. **เศรษฐศาสตร์การเงินและการธนาคาร**. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Al-Ajwi, Muhammad bin Al-Hasan al-Sya'labi. 1345H. **al-Fikr al-Sami fi Tarikh al-Fiqh Islami** al-Ribad.
Ahmad bin Hambal. n.d. **al-Musnad**. Tab'ah Misriah Kadimah.
Baltaji, Muhammad Baltaji. 2000. **'Ukud al-Ta'min min Wijhati al-Fiqh al-Islami**. Makkah: Maktabat al-Balad al- Amin.
Al-Bukhari, Abu Abdullah Muhammad bin Ismail al-Bukhari.1998. **Sahih al- Bukhari**. al-Riyad: Bait al-Afkar al- Dualiah.
Abu Daud, Sulaiman bin al-Asy'ath al-Sejastani. 1999. **Sunan Abi Daud**. al- Riyad: Darus Salam.
Gharib al-Jamal. 1976. **Masru' Badil Islami li-al-Tatbik al-Mu'assir fi al- Ta'min** : " n.p".
Ibn Hajar al-'Asqalani, Ahmad bin Ali. 1978. **Fath Al-Bari bi Syarh Sahih al- Bukhari**. Maktabah al -Kulliah al -Azhariah.
Karar Hai'at. H1399. Al-Kibar al-Ulama' Saudi- Arabia.
Karar al-Majmaa'. H 1406. Al-Fiqhi Munazzamah al-Mu'tamar al-Islami.
Al-Majma'. H 1398. Al-Fiqhi. Rabitah Islami.
Al-Munzirie, Abdul Azim bin Abdul Qawie. n.d. Maktabah al-qaiyimah. Al-Qahirah.
Al-Mu'tamar Al-Awwal, al-Iktisad Islami.1396: Maca.
Al-Mu'tamar As-sabi'. H1392: Al-Qahirah.
Mu'tamar Al-Ulama' al-Thani. H 1385: Al- Qahirah.
Muhammad Sauqi. 1976. **al-Ta'awun La al-Istighlal** Asas al-Akd al-Ta'min Al-Islami : " n.p".
Muslim, Abu al-Hussein bin al-Hajjaj. 1998. **Sahih Muslim** : Dar al-Mughni.
Al-Nawawi, Abu Zakaria Mahyuddin bin Saraf. n.d. **Sarh al-Nawawi li Sahih Muslim**: al-Matba'ah al -Misriah.
Al-Qarafi, Sahabuddin Abu al-Abbas al-Sanhaji. n.d. **al-Furuk**. BairUt: Darul Ma'rifah.
Al-Shafi'i, Muhammad bin Idris. n.d. 1961 **Al-Umm. Qahirah**: Kitabul Assa'b. Usbu' Al-Fiqh Al-Thani : Damsik.
Yusof Ar-Qardawi, 13/ 10 / 2000: Islamic online net.

